

In gesprek met Zahraa Attar, onderzoeker in het Multi-STEM-project, over de inzet van thuistalen op school

Hoe belangrijk is de thuistaal van nieuwkomerskinderen in Nederland? Volgens Zahraa Attar, onderzoeker in het Multi-STEM-project, is het inzetten van de thuistaal op school essentieel. "Het is niet alleen belangrijk voor de mentale ontwikkeling van het kind, maar ook voor het aanleren van Nederlandse termen en concepten".

Zahraa is in 2014 vanuit Syrië naar Nederland gekomen. In Syrië volgde ze een onderzoeksmaster Taalwetenschappen, maar vanwege de oorlog kon ze haar studie daar helaas niet afmaken. Eenmaal in Nederland is ze direct begonnen met een intensief taaltraject, waarna ze een vergelijkbare master opnieuw volgde en afrondde aan de Universiteit Utrecht. Vanuit Gemeente Amsterdam werd ze als onderzoeker gedetacheerd naar Multi-STEM, een onderzoeksproject dat beoogt de participatie van meertalige kinderen in het reken- en W&T-onderwijs te bevorderen.

Begin 2023 spraken Lenneke Grobbe en Guusje Nagels van Stichting LOWAN met Zahraa over haar achtergrond en over het deelproject binnen Multi-STEM waar ze in 2022 mee bezig was, genaamd: 'Nieuwkomerskinderen aan het woord'.

Zahraa Attar

Met welk doel ben je met het project gestart?

"Het doel van mijn deelproject binnen Multi-STEM was om nieuwkomerskinderen een stem te geven. Ondanks dat het nieuwkomersonderwijs draait om deze kinderen, worden zij heel weinig betrokken bij het vormgeven van hun eigen onderwijs. Wij willen hen de kans geven om hun mening te uiten.

Als onderdeel van het onderzoek heb ik onlangs drie Syrische kinderen in het primair nieuwkomersonderwijs geobserveerd en gesprekken met hen gevoerd. Om ervoor te zorgen dat de kinderen zich op hun gemak zouden voelen en ze zich zo goed mogelijk konden uitdrukken, voerde ik de gesprekken in het Arabisch. Je merkt dat ze in hun eigen taal veel meer vertellen.”

Wat is je het meest opgefallen tijdens de gesprekken met deze Syrische leerlingen?

“Wat ik heel opvallend vond, was dat kinderen de attitude van hun school heel snel overnemen. Ze zien de Nederlandse taal als ‘de taal waarmee ze moeten leren en communiceren’ en krijgen het idee dat ze hun thuistaal niet meer mogen gebruiken. De thuistaal lijkt voor hen alle waarde te verliezen. Ik vind het heel bijzonder dat een

kind zich die houding zo snel eigen maakt, terwijl het in zijn of haar eigen nadeel kan werken.”

Sommige leerkrachten geven aan dat de beheersing van de Nederlandse taal niet snel genoeg vordert doordat leerlingen in hun eigen taal blijven praten. Hoe zie jij dat?

“Veel leerkrachten en docenten koppelen het hebben van een taalachterstand in het Nederlands inderdaad aan het spreken van een andere taal. Dat kan ook onbewust plaatsvinden en in het schooladvies meespelen. Dat merkte ik bijvoorbeeld bij het schooltraject van mijn kinderen op de basisschool in Nederland en ik hoorde het van veel Syrische moeders in mijn omgeving na het schooladviesgesprek. Keer op keer zag ik hoe de scores van mijn kinderen anders werden geïnterpreteerd dan die van

hun klasgenoten die in Nederland geboren en getogen zijn en dat dit structureel tot een lager advies leidde. Hun geschiedenis als vluchteling betekent voor de leerkracht dat ze langer over hun schoolloopbaan moeten doen. Ook is het idee dat ze eerst maar voorzichtig moeten

“ HET IDEEAALBEELD ZOU ZIJN DAT GRENZEN TUSSEN TALEN OPENER WORDEN. DAT WE DE TAAL DIE THUIS GESPROKEN WORDT EN DE TAAL OP SCHOOL NIET ZIEN ALS TWEE VERSCHILLENDE WERELDEN, MAAR DAT KINDEREN BEIDE TALEN MOGEN INZETTEN.

beginnen en dus beter op een wat lager niveau op de middelbare school kunnen instappen.

Natuurlijk is het belangrijk dat als je in Nederland woont, je de Nederlandse taal machtig wordt. Maar de thuistaal kan daarbij juist een heel goede ondersteuning zijn. Als je een woord niet begrijpt, kan het bijvoorbeeld fijn zijn om het op te zoeken in je moedertaal. Op die manier begrijp je bepaalde concepten veel sneller. Ook is de thuistaal een onderdeel van de identiteit van kinderen. In de eerste maanden dat ik in Nederland was, werd ik er bijvoorbeeld vaak op aangesproken dat ik Arabisch sprak met mijn gezin. Dat geeft je het gevoel dat je er niet bij hoort en je alleen onderdeel bent van de maatschappij als je enkel Nederlands spreekt. Dat doet onbewust toch wel wat met je.”

Als alles mogelijk zou zijn qua geld, personeel en ruimte, hoe zou de ideale nieuwkomersopvang er dan volgens jou uitzien?

“Het ideaalbeeld zou zijn dat grenzen tussen talen opener worden. Dat we de taal die thuis gesproken wordt en de taal op school niet zien als twee verschillende werelden, maar dat kinderen beide talen mogen inzetten. In het kader van Multi-STEM heb ik een bezoek gebracht aan een instituut in Zweden. Daar heb ik hele mooie voorbeelden mogen zien en horen

van wat ze op basisscholen daar ondernemen. Kinderen hebben daar namelijk recht op ondersteuning in hun thuistaal. Leerkrachten uit verschillende delen van de wereld krijgen elke woensdag een training over het lesgeven aan meertalige kinderen. Onder schooltijd krijgen de leerlingen les in het Zweeds van een Zweedse leerkracht, maar daarnaast is er ook een assistent die extra uitleg geeft in de thuistaal van de leerling. Dat zorgt ervoor dat de kinderen bepaalde vakken veel sneller beheersen. Na schooltijd krijgen de kinderen dan ook nog les in hun thuistaal.

Door bijvoorbeeld de Zweedse manier van omgaan met thuistalen te volgen, kan je veel zorgelijke situaties waarin meertalige gezinnen zich bevinden, voorkomen. Ik hoor soms schrijnende verhalen over communicatie tussen ouders en kinderen die steeds moeizamer werd naarmate de kinderen meer Nederlands leerden. Doordat zij hun thuistaal op een gegeven moment niet meer vloeiend spraken, raakten ze de connectie met hun familieleden kwijt."

Heb je een praktische tip voor leerkrachten als het gaat om het inzetten van de thuistaal?

"Ik denk dat het belangrijk is om het vertrouwen te hebben dat als een groepje leerlingen Turks, Arabisch of Oekraïens spreekt, dat niet meteen betekent dat ze het over iets anders hebben dan de lesstof. Als leerlingen elkaar kunnen helpen in hun 'eigen' taal, komen ze tot een dieper begrip van de lesstof en voelen ze zich meer op hun gemak."

Hoe kunnen leerkrachten ouders volgens jou meer betrekken bij het onderwijs van hun kind?

"Naar mijn mening is het van belang om de

band tussen school en thuis te versterken, zodat kennis en nieuwe informatie niet alleen vanuit school, maar ook vanuit de ouders komt. Toen ik als moeder het woord 'breuken' voor het eerst hoorde, snapte ik bijvoorbeeld niet waar het over ging. Nadat ik het vertaald had naar het Arabisch, begreep ik het wel en kon ik mijn eigen kennis gebruiken om mijn kinderen bij het rekenen te ondersteunen.

Heel veel ouders zijn goed geschoold in hun thuisland en zouden hun kinderen graag willen helpen, maar zelfs met een universitaire opleiding herken je bepaalde begrippen in een nieuwe taal niet meteen. Als deze begrippen door de school worden vertaald naar de thuistaal en worden gecommuniceerd met ouders, kunnen zij hun kind thuis ook verder helpen met het vak.

Het is daarnaast van belang dat leerkrachten erbij stilstaan dat ouders die net zijn aangekomen in Nederland, nog in een overlevingsmodus zijn. Ze moeten hun weg nog vinden in een compleet nieuwe omgeving. Dit kan betekenen dat het ouders niet lukt om altijd aanwezig te zijn. Neem daarom ook niet te snel aan dat ouders geen interesse hebben in de scholing van hun kind. Geef ze even de tijd om te wennen en zorg ervoor dat ze geïnformeerd blijven over de onderwerpen waar op school aandacht aan wordt besteed."

Hoe kunnen ouders die zelf laaggeschoold zijn hun kinderen ondersteunen?

"Laaggeschoolde ouders kunnen hun kinderen ook heel goed helpen. Het hoeft namelijk niet altijd alleen over vakinhoud te gaan. Een ouder kan samen met het kind op zoek gaan naar informatie en gesprekken voeren over de lesstof. Ouders hebben allerlei ervaringen opgedaan, op school maar ook daarbuiten, en kunnen deze met hun kinderen delen. Dat is heel waardevol."